

INOVAȚIA ÎN ȘTIINȚELE SOCIALE

LAUREANA URSE

„*I*novația în științele sociale” completează dezbaterea problematicii inovației sociale ca factor al dezvoltării social-economice.

Este analizată mai întâi inovația în știință, pe baza lucrării lui T. Kuhn – „Structura revoluțiilor științifice”; „procesul dinamic prin care este câștigată cunoașterea științifică” este prezentat pe baza conceptelor fundamentale ale lucrării acestuia: paradigmă, știință normală, probleme puzzles, anomalie, criză și revoluție științifică.

Problematica inovației în științele sociale este prezentată pe baza cărții lui M. Dogan și R. Pahre L’innovation dans les sciences sociales, precum și pe baza unor lucrări ale profesorului Cătălin Zamfir.

M. Dogan și R. Pahre analizează cum și unde se produce inovația în științele sociale, cum inovează cercetătorul și ce poate genera inovație în științele sociale, dar consideră că știința poate progresa și prin aporturi succesive.

Punctele de vedere ale profesorului Cătălin Zamfir sunt orientate pe două direcții: 1) caracteristicile disciplinelor social-umane; 2) participarea sociologiei la schimbarea socială, cu accent pe sociologia tranziției.

***Cuvinte-cheie:** inovația în știință, inovația în științele sociale și schimbarea socială.*

De ce „Inovația în științele sociale”, în cadrul dezbaterii cu tema „Inovația socială – factor al dezvoltării social-economice”? Pentru că o analiză completă a inovației sociale ca factor al dezvoltării social-economice trebuie să cuprindă și inovația în științele sociale, chiar dacă relația dintre inovația în științele sociale și inovația socială ca factor al dezvoltării social-economice nu este o simplă relație de determinare.

ȘTIINȚĂ ȘI CUNOAȘTERE ȘTIINȚIFICĂ

Cunoașterea științifică și știința au fost, în decursul timpului, temă de analiză pentru filosofia științei, sociologia cunoașterii și sociologia științei.

Pentru analiza **inovației în știință** sunt de referință doi autori: Karl Popper, cu lucrarea „Logica științei” și Thomas Kuhn cu „Structura revoluțiilor științifice”. Ceea ce au în comun cei doi autori spune chiar T. Kuhn: „Ambii ne ocupăm de

Adresa de contact a autorului: Laureana Urse, Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Calea 13 Septembrie, nr. 13, sector 5, 050711, București, România, e-mail: lauraurse@yahoo.com.

procesul dinamic prin care este câștigată cunoașterea științifică... amândoi subliniem, cu date legitime, faptele și de asemenea spiritul vieții științifice actuale și amândoi ne întoarcem adesea spre istorie pentru a găsi astfel de fapte”.

În „Structura revoluțiilor științifice”, **Thomas Kuhn** a formulat o teorie asupra naturii și dinamicii științei; teoria lui Kuhn are propriul său pachet de concepte de bază: paradigmă, știință normală, știință extraordinară, revoluție științifică, probleme *puzzles*, anomalie, criză, incomensurabilitate, comunitate științifică.

Trebuie precizat că T. Kuhn s-a bazat în elaborarea lucrării sale pe istoria ramurilor fundamentale ale științelor naturii, iar în argumentarea ideilor sale s-a folosit de exemple din istoria fizicii și a chimiei.

Paradigma este termenul central în abordarea lui T. Kuhn, cu numeroase explicații date de autor, printre care și acela că paradigmele sunt realizările științifice universale recunoscute care, pentru o perioadă, oferă probleme și soluții model unei comunități de practicieni.

Știința normală înseamnă, „cercetarea bazată ferm pe una sau mai multe realizări științifice trecute, realizări pe care o anumită comunitate științifică le recunoaște, pentru o vreme, drept bază a practicii ei” (Kuhn, 1976:53).

Probleme puzzles. „Poate cea mai izbitoare trăsătură a problemelor cercetării normale este măsura foarte mică în care ele urmăresc să producă noutăți majore de ordin conceptual sau fenomenal” (Kuhn, 1976:78). „Puzzles sunt – în sensul întru totul uzual folosit aici – acea categorie specială de probleme care au menirea de a testa ingeniozitatea și îndemânarea în rezolvare” (Kuhn, 1976:80).

Anomalia. Știința normală este „o întreprindere în mare măsură **cumulativă**, extrem de eficientă în obținerea rezultatelor, sporind constant aria de cuprindere și precizia cunoașterii științifice. În desfășurarea cercetării științifice, oamenii de știință conștientizează la un moment dat o **anomalie**, adică așteptările induse de paradigma care guvernează știința normală nu se mai regăsesc în segmentul de natură cercetat; se declanșează atunci o explorare amplă a zonei anomaliilor, explorare care se încheie atunci când paradigma a fost ajustată în așa fel încât anomalia devine un fapt așteptat.

Criza. Când o anomalie ajunge să pară mai mult decât o simplă problemă de știință normală se poate spune că a început tranziția spre criză și spre **știința extraordinară**. Toate crizele încep cu estomparea unei paradigme și, deci, cu slăbirea rezultatelor cercetării normale. În principiu, crizele se pot încheia în următoarele trei moduri: 1) știința normală se dovedește, până la urmă, capabilă să rezolve problema care a provocat criza; 2) problema persistă și oamenii de știință o lasă spre rezolvare generației viitoare; 3) criza se poate încheia prin apariția unei noi paradigme.

„Tranziția spre o nouă paradigmă este o revoluție științifică”.

Revoluțiile științifice sunt „acele episoade de **dezvoltare necumulativă** în care o paradigmă mai veche este înlocuită, integral sau parțial, de o nouă paradigmă incompatibilă cu ea”.

Prin urmare, în dinamica oricărei discipline științifice mature se înregistrează două etape distincte: 1) cercetarea normală sau cercetarea bazată pe paradigmă, care este o activitate cumulativă de rezolvare a problemelor puzzles și care păstrează fundamentele științei; 2) revoluția științifică, care reprezintă o întrerupere a continuității, produce transformarea fundamentelor și determină o trecere de la o formă de practică științifică la altă formă, diferită calitativ.

INOVAȚIA ÎN ȘTIINȚELE SOCIALE

Cum pot inova oamenii de știință în domeniul științelor sociale? Este întrebarea fundamentală la care răspund **Mattei Dogan și Robert Pahre** în „L'innovation dans les sciences sociales”.

Autorii precizează încă de la începutul analizei lor că nu există un consens asupra contururilor științelor sociale: sociologia, antropologia și știința politică sunt nucleul ansamblului științelor sociale.

Odată definit câmpul științelor sociale, Dogan și Pahre definesc inovația: „**Noi definim inovația ca aport de noutate în cercetarea științifică**”. „... **inovația în științele sociale apare** cel mai adesea și produce rezultatele cele mai importante **la intersecția dintre discipline**. Acest fenomen constituie, totodată, cauza și efectul unei **fragmentări** neîntrerupte ale științelor sociale în specializări înguste și al **recombinării** acestor specialități într-o manieră transversală, în interiorul a ceea ce numim **câmpuri «hibride»**... Deplasându-se **dinspre centrul spre periferia** unei științe, **transgresându-i** frontierele și **penetrând** în domeniul altei specialități, un om de știință are cele mai mari șanse de a fi **creativ**”.

În ciuda acestor precizări, autorii subliniază dificultatea de a defini **inovația**, în primul rând pentru că **știința poate avansa prin aporturi succesive**: „Oricât de puțin spectaculoase față de perioada revoluțiilor științifice, aceste perioade de progres prin aporturi succesive sunt motorul principal al progresului științific. Nicio discuție despre inovație nu poate să le evite, chiar dacă «știința normală» nu este forma cea mai vizibilă a științei” (M. Dogan, R. Pahre, 1991:20).

Inovațiile în științele sociale se constituie în straturi succesive care se suprapun și care formează **patrimoniul** (rezultat la rândul lui dintr-o muncă anterioară); marii inovatori exploatează intens acest patrimoniu științific.

Autorii conchid că **inovația în serie, acumularea de vaste patrimonii și progresul gradual** sunt trăsături care se manifestă în aproape toate științele sociale. Inovația în științele sociale este un fenomen de masă, numeroși cercetători contribuind la creșterea patrimoniului științelor sociale.

• **Unde se produce inovația?** Autorii invocă „paradoxul densității”: tendința subdomeniilor cu o mare densitate de cercetători de a produce într-o măsură mai mică inovație, în ciuda efortului crescând; dar densitatea de cercetători în inima domeniului **deschide calea inovației la periferie**: cercetarea la periferie pare a fi mai importantă decât cea produsă de cercetătorii masați în centrul disciplinei.

• **Cum inovează cercetătorul?** Mai întâi cercetătorii se specializează, apoi inovează, iar ulterior cunoașterea specializată a diferitelor domenii se combină; această combinație este numită de autori **hibridare**: „Un domeniu hibrid rezultă din reacoperirea zonelor marginale a două sau mai multe discipline”.

În analiza lui M. Dogan și R. Pahre **specializarea științelor este prima etapă a procesului de inovare; a doua etapă este recombinația sectoarelor specializate, rezultând domenii hibride**; apariția acestora din urmă se datorează faptului că specializarea lasă un vid între subdiscipline, care trebuie umplut. „Astăzi, procesul cel mai important nu este creația de noi discipline, ci formarea de noi domenii hibride”. În științele sociale există multe domenii hibride. „Savanții hibridi” nu acceptă vidul care se creează între domeniile științifice; de aceea ei se îndreaptă spre aceste zone unde descoperă deseori fenomene care au scăpat atenției altor cercetători. Formarea specialităților hibride atrage, de cele mai multe ori, cercetătorii disciplinelor vecine.

Trecând în revistă științele, din perspectiva fragmentării, specializării și hibridării, autorii cercetează starea sociologiei caracterizată prin extraordinara ei fragmentare și asocierea la ea a unor curente venite din psihologie, antropologie, știință politică și economie, ceea ce face ca astăzi să nu existe un domeniu căruia să i se poată da numele de sociologie fără un alt adjectiv; caracteristica perioadei actuale este **amestecul între sociologie și subdomeniile altor științe sociale**.

Ce poate genera inovație?

Schimburul transdisciplinar de teorii: teoriile existente într-o disciplină pot furniza explicații noi fenomenelor studiate în alte sectoare sau discipline. Schimburile de teorii între discipline sau subdiscipline poate avea mai multe forme: a) două subdiscipline pot, fiecare în parte, să sugereze câte o teorie pentru explicarea unui fenomen dat; oamenii de știință care cunosc cele două teorii încearcă frecvent să facă o sinteză a lor, teoria rezultată putând fi realmente inovatoare; b) se poate ca rezultatul confruntării celor două teorii să fie invalidarea uneia dintre ele și confirmarea celeilalte; c) se poate ca din confruntarea celor două teorii să rezulte invalidarea lor reciprocă; în această situație se creează un vid teoretic pe care cercetătorii cei mai creativi încearcă să-l umple; ei pot apela și la împrumutul unei teorii, împrumut care creează un domeniu hibrid; d) alteori teoriile împrumutate de o anumită disciplină se articulează într-o manieră imprevizibilă cu o altă teorie dintr-o a treia disciplină.

Transformări ale conceptelor. În patrimoniul fiecărei discipline conceptele joacă un rol important; în dezvoltarea și evoluția științelor sociale are loc **redefinirea** conceptelor, **împrumutul** de concepte de la o știință la alta, **schimbarea semnificației** conceptelor, **adoptarea unor concepte din practică**; toate acestea pot duce la o eventuală hibridare.

Metodele: ele se află în centrul patrimoniului unei științe; metodele inventate într-un domeniu pot fi utilizate în alt domeniu; sunt cazuri în care progresele au fost realizate datorită inovațiilor metodologice venite din exterior.

Tehnologia este o sursă de influență transdisciplinară importantă și imprevizibilă, iar aplicațiile ei nu duc în mod necesar la hibridare; tehnologia face parte din numeroase forme de influență transdisciplinară. În acest sens, calculatorul este exemplul cel mai semnificativ.

Descoperirile și noile interpretări. Descoperirile fac parte din patrimoniul fiecărei științe. Ele însă sunt mult mai frecvente în științele naturale decât în științele sociale. În majoritatea științelor sociale, **noile interpretări** constituie forma cea mai vizibilă a progresului acestora; majoritatea se produc la marginea unei discipline; ele creează noi domenii sau îmbogățesc specialitățile existente.

Paradigmele: interacțiunea dintre ele duce atât la schimbarea modului în care sunt puse problemele cât și la inovație, prin punerea față în față a două mari ansambluri de teorii; paradigmele sunt serii de probleme și serii de răspunsuri la probleme, cu vocabular specific și metode corespunzătoare. Când se ajunge la renunțarea la o paradigmă, la **frontierele disciplinelor** este locul de căutare a altei paradigme.

Împrumutul între discipline, mai ales de concepte, poate încuraja inovarea; autorii dau exemplul exportului conceptului de birocrăție din sociologie în economie, a teoriei echilibrului puterii din știința politică în sociologie ș.a.; ei apreciază că sociologia este pe primul loc și știința politică pe locul doi în clasamentul disciplinelor „importatoare” de teorii sau de concepte din alte științe sociale.

ȘTIINȚELE SOCIALE ȘI SCHIMBAREA SOCIALĂ

Particularități ale științelor sociale

Analiza lui T. Kuhn, pe de o parte și analiza lui M. Dogan și R. Phare, pe de altă parte, trimit la particularitățile științelor sociale, implicit la particularitățile de inovare ale acestora.

Caracteristicile „disciplinelor social-umane” sunt punctul de pornire al analizei profesorului **Cătălin Zamfir**: cercetătorii explorează diferite fațete ale realității umane cu instrumente diferite și, de cele mai multe ori, independent. De aici impresia pe care o creează disciplinele social-umane: **lipsa de unitate în cunoașterea umanului** (Zamfir, 1978).

Profesorul Cătălin Zamfir conchide că diversitatea orientărilor în disciplinele social-umane se datorează complexității realității umane, instrumentelor teoretice și metodologice de care dispune cunoașterea și interesului extracognitiv pe care subiectul cunoscător îl are în legătură cu diferite aspecte ale realității umane.

Realitatea umană este constituită din fețe și niveluri accesibile cunoașterii, la un moment al cunoașterii. Marile discipline social-umane sunt elaborări teoretice în jurul unor grupuri de fenomene social-umane relativ omogene.

În cadrul aceleiași discipline, fenomenele pot fi observate din mai multe unghiuri.

Teoriile explicative rezultate vor avea un grad maxim de adecvare numai pentru fenomenele grupate în jurul fiecărei dintre ele, iar eficacitatea explicativă a fiecărei teorii scade pe măsura îndepărtării de „epicentrul ontologic” al elaborării ei. Dar fiecare abordare reprezintă o pătrundere în aceeași realitate. În evoluția cunoașterii, însă, teoriile care explică un număr mai mic și mai omogen de fapte sunt mai simplu de constituit decât teoriile care explică o diversitate mai mare de fapte; de aceea **teoriile care explică un număr mai mic și mai omogen de fapte sunt mai probabile în primele faze ale cunoașterii.**

Complexitatea realității umane a generat o pluralitate de abordări particulare și a devenit evidentă dificultatea de a realiza o teorie globală; crescând volumul de cunoștințe despre serii particulare de fenomene, au luat amploare disciplinele particulare (mai eficiente și mai riguroase), aceasta fiind faza teoriilor de rază medie (anterioară teoriei unitare a societății). În sensul celor de mai sus este caracterizată sociologia: dezvoltarea unor sociologii de ramură, pe fondul rămânerii în urmă a teoriei generale a societății. Profesorul Cătălin Zamfir insistă pe explicația amintită, tocmai pentru că, în opinia sa, strategia de dezvoltare în sfera umanului este diferită de modelele existente în texte epistemologice, iar „**configurația cercetărilor social-umane arată mai degrabă ca o abordare simultană și/sau succesivă a diferitelor puncte calitative distincte**” (Zamfir, 1978:10); între teorii există o anumită discontinuitate, putând fi înțelese mai bine „disciplinele de graniță”; în acest sens, este dat exemplul sociologiei economice și psihologiei economice.

Metodele teoretice distincte reprezintă una dintre sursele diversității orientărilor în disciplinele social-umane, prin faptul că fiecărei fațete a realității îi corespunde o multitudine de moduri de abordare; și fiecare modalitate de abordare generează modele teoretice proprii, în jurul cărora se formează o anumită orientare. Uneori, modalități de a privi un fenomen sunt sugerate de teorii din alte discipline.

Interesul extracognitiv variat, ca sursă a diversității orientărilor din disciplinele social-umane, este ilustrat de profesorul Cătălin Zamfir prin câteva exemple, printre care interesul pentru transformarea revoluționară, specifică proletarului, care a adus în centrul atenției probleme de structură de clasă și relațiile dintre clasele sociale.

În ceea ce privește **teoriile din câmpul cunoașterii umanului**, acestea au o anumită caracteristică: sunt diferite structural, ceea ce face ca ele să aibă un grad scăzut de cumulativitate. În consecință, aceste **teorii sunt complementare**. „Într-o manieră mai generală, complementaritatea ar putea fi definită în următorul fel: sunt complementare două sau mai multe teorii (mai general, paradigme în sensul dat de Kuhn) care, deși vizează total sau parțial același obiect, prezintă o incomensurabilitate sau intraductibilitate reciprocă, mergând până la intoleranță, dar care realizează împreună o descriere mai completă decât fiecare în parte” (Zamfir, 1978:16). Complementaritatea presupune neputința structurală a fiecărui limbaj, teorii (paradigme) de a epuiza descrierea domeniului la care se referă.

Caracterizând dinamica teoriilor din disciplinele social-umane, profesorul Cătălin Zamfir se distanțează atât de paradigma lui K. Popper (succesiunea unor

teorii cu o valoare de adevăr din ce în ce mai mare, în care noile teorii depășesc vechile teorii, explicând tot ceea ce puteau explica vechile teorii plus noi serii de fenomene), cât și de punctul de vedere a lui T. Kuhn cu privire la „faza paradigmatică”. El consideră că unele teorii au fost abandonate din cauza unor dezamăgiri față de acestea, iar abandonarea poate fi și temporară, nu numai definitivă, producându-se o reorientare a interesului pentru alte probleme.

Drumul standard al unei teorii, în opinia profesorului Cătălin Zamfir, este următorul: o intuiție primară, ca punct de pornire – prin procedee logice intuiția primară este amplificată într-un model teoretic. „Cu alte cuvinte, dezvoltarea cunoașterii nu se va realiza printr-o amplificare continuă inductivă și deductivă a modelului teoretic în cauză” (Zamfir, 1978:17).

Progresul autentic al cunoașterii se poate face doar **prin angajarea într-o altă perspectivă** și nu prin amendamente aduse unui model teoretic. „**Apariția unui cercetător cu un înalt grad de creativitate face înalt probabilă fie crearea unei variante noi a modelului originar, fie abandonarea acestuia și elaborarea altuia**”.

Cum se produce abandonarea unei teorii?

Răspunsul pleacă de la următoarea precizare: „Datorită multor factori, printre care și gradul încă insuficient de dezvoltare a disciplinelor social-umane, nu putem vorbi aici de un set de criterii de verificare logică și empirică suficient de riguroase. Inexistența unor procedee explicite și satisfăcătoare de decizie asupra valorii unei teorii face ca evaluarea acesteia să fie realizată prin mecanisme predominant intuitive, prin raportare difuză la experiență...” generatoare, în final, de insatisfacție față de teoria respectivă. Abandonarea unei teorii se mai poate produce și pe fondul pierderii interesului practic în domeniul explorat de aceasta, precum și datorită acumulării de cunoștințe.

Participarea sociologiei la schimbarea socială

Schimbările realității sociale pot genera abordări diferite, abandonări de paradigme și crearea de noi paradigme în cadrul sociologiei: „Nu cred că putem vorbi despre mai multe sociologii. Sociologia este o știință cu principii teoretice și metodologice unice. Ea poate însă prezenta largi variații, **în funcție de realitatea socială în raport cu care se dezvoltă. Diferențele de configurație socială generează unghiuri diferite de abordare**, cu structuri teoretice și metodologice relativ distincte. Este mai productiv să trecem dincolo de estimarea, corectă la un nivel general, dar mai degrabă superficială, că există o singură sociologie și să acordăm atenție mai mare varietății dispozitivelor gândirii sociologice. **Suntem încă departe de existența unei paradigme unice a sociologiei. Există mai degrabă o multitudine de paradigme, cu variate grade de comunalitate/diferențiere**” (Zamfir, 2004:69).

Tematicile sociologice distincte, generate de diferențele de problematică socială se plasează – în opinia profesorului Cătălin Zamfir – pe trei dimensiuni: 1) realitatea cercetată; 2) atitudinea comunității față de realitatea socială; 3) direcțiile și mecanismele de schimbare a realității pe care comunitatea le explorează.

În ce măsură sociologia participă la schimbarea socială rezultă din caracterizarea care i se face în diferite contexte.

În țările capitaliste dezvoltate, caracterizate printr-o realitate socială cu un înalt grad de structurare, printr-o stabilitate mare a instituțiilor fundamentale, printr-un proces continuu de schimbare „din aproape în aproape”, schimbări care nu sunt realizate prin acțiuni intenționate, iar instituțiile publice „nu dezvoltă programe politice de schimbare globală, planificată pe termen lung”, sociologia este centrată pe descrierea și explicarea realității existente (Zamfir, 2004:70).

În societățile foste comuniste „sociologia se centrează pe un tip nou de schimbare: dezvoltarea socială realizată pe bază de strategii și programe” (Zamfir, 2004:74). Schimbarea societăților în tranziție este și globală și sectorială, este proiectată și planificată și se realizează pe baza unei strategii. „Sociologia tranziției trebuie să fie mai degrabă o **sociologie constructivă, care subordonează sociologia** explicativă. De asemenea, obiectul ei este constituirea explicației unei realități în globalitatea ei și nu a unor fenomene particulare” (Zamfir, 2004:75). Tranziția – ca proces de schimbare și de înfăptuire a unei noi realități sociale – a găsit sociologia nepregătită în ceea ce privește strategia de schimbare. Ca urmare, profesorul Cătălin Zamfir afirmă că „o sociologie a tranziției trebuie să se orienteze spre **noi obiective cognitive**, respectiv: 1) identificarea strategiei de schimbare, formulată de colectivitate („sociologia nu deține încă o metodologie de identificare a strategiei de schimbare formulată și funcționând într-o complexă rețea de comunicare și autoritate”); 2) descrierea și explicarea construirii strategiei de schimbare și a schimbării propriu-zis; 3) analiza procesului propriu-zis al schimbării, respectiv realizări/nerealizări, succese/insuccese etc.; 4) efectele schimbării (intenționate sau neintenționate); 5) realitatea tranziției față în față cu așteptările celor care au planificat-o și realizat-o; 6) realizarea strategiei schimbării.

Dacă noile obiective cognitive fac parte din procesul de inovare în interiorul sociologiei, strategiile de acțiune oferă posibilitatea sociologiei, ca și altor discipline sociale, să contribuie la inovarea socială; strategiile de acțiune utilizează, în ponderi diferite, două tipuri de cunoaștere: **cunoașterea științifică**, produsă de sistemul academic și **cunoașterea instituțională**.

Pentru societățile aflate în schimbare orientată de o strategie, profesorul Cătălin Zamfir propune o nouă paradigmă în sociologie: „**încorporarea perspectivei cognitive și a perspectivei sociale într-o paradigmă explicativă unică**”.

Perspectiva cognitivă aparține actorilor sociali și nu sociologiei; ea se referă la evaluarea strategiei de acțiune (corectă/ incorectă, adecvată/ neadecvată obiectivului schimbării).

Perspectiva socială este specifică sociologiei: sociologia trebuie să explice „procesul social colectiv prin care actorii, în interacțiunea lor, iau o decizie sau alta, nu cât de bune sau proaste sunt acestea.

În noul context, al tranziției, „constituirea sociologiei ca știință” presupune opțiunea pentru un model epistemologic: epistemologia problemelor cu soluție unică și epistemologia problemelor cu soluții multiple; plasarea/ adaptarea/ opțiunea pentru una dintre aceste două epistemologii ale teoriei acțiunii are efecte cognitive, economice, politice, morale diferite.

BIBLIOGRAFIE

1. Bauman, Z., Tim, M., *Gândirea sociologică*, București, Editura Humanitas, 2008.
2. Costea, Șt., Larionescu, M., Ungureanu, I., *Sociologia românească contemporană*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983.
3. Dogan, M., Pahre, R., *L'innovation dans les sciences sociales*, PUF, 1991.
4. Kuhn, S. T., *Structura revoluțiilor științifice*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976.
5. Zamfir, C., Unitate și diversitate în dezvoltarea științelor sociale, în *Materialismul dialectic și științele moderne*, vol. XVIII, *Concepții asupra dezvoltării științei*, coordonator Ilie Pârnu, București, Editura Politică, 1978.
6. Zamfir, C., *O analiză critică a tranziției. Ce va fi după?*, Iași, Editura Polirom, 2004.

“*I*nnovation in social sciences” completes the debate on the issue of social innovation as factor of the social-economic development.

First, the innovation in science is analysed based on the book by T. Kuhn – Structure of the scientific revolutions; “the dynamic process by which scientific knowledge is acquired” is presented on the basis of the fundamental concepts of his book: paradigm, normal science, puzzles, anomaly, scientific crisis and revolution.

The topic of innovation in social sciences is presented based on the book by M. Dogan and R. Phare „L'innovation dans les sciences sociales” and on the basis of several papers by Professor Cătălin Zamfir.

M. Dogan and R. Pahre analyse how and where innovation in social sciences occurs, how the researcher innovates and what the innovation in social sciences can generate, but also considers that the science may also progress by successive inputs.

The view points of Professor Cătălin Zamfir are oriented on two directions: 1) the characteristics of the social-humanist disciplines; 2) participation of sociology in the social change, focusing on the sociology of transition.

Keywords: innovation in science, innovation in social sciences and social change.